

SPFs riktlinjer för delmål STa3 Medicinsk vetenskap

Bakgrund

Enligt Socialstyrelsens målbeskrivning av ST-utbildningen från 2021 skall en specialistläkare inom psykiatri (delmål STa3);

- kunna tillämpa medicinska vetenskapliga metoder och forskningsetiska principer
- kunna kritiskt granska och värdera medicinsk vetenskaplig information
- kunna ta ett ansvar för att medicinsk vetenskaplig kunskap omsätts och tillämpas i hälso- och sjukvården

Den individuella planeringen för hur ST-läkaren ska uppnå delmålet för medicinsk vetenskap bör ske tidigt under utbildningen. Detta för att skapa förutsättningar för träning i vetenskapligt tänkande i sin kliniska tjänstgöring och att kontinuerligt söka och värdera aktuell vetenskaplig litteratur t.ex. via fortlöpande deltagande i journal clubs under hela utbildningen.

SPF anser att alla ST-läkare ska ha erfarenhet av att genomföra ett vetenskapligt arbete. Om ett vetenskapligt arbete har genomförts under grundutbildningen bör ST-läkaren genomföra relevant kurs för delmålet STa3 och aktivt medverka i journal clubs eller andra relevanta utbildningsaktiviteter.

SPF vill fortsatt värna och uppmuntra forskningsaktivitet under ST-utbildningen. Finns det därmed ett intresse hos den individuella ST-läkaren eller kliniken där man är verksam att det ska finnas ett skriftligt vetenskapligt arbete under ST-utbildningen ska detta uppmuntras och fortsätta implementeras.

För de ST-läkare där det är aktuellt att genomföra ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer rekommenderar SPF följande:

Innehåll

Det vetenskapliga arbetet kan grunda sig på litteraturstudier, empiriska kvalitativa eller empiriska kvantitativa studier. Det är eftersträvansvärt att arbetet i första hand baseras på empiriska data, detta underlättas om arbetet utförs inom ramen för ett befintligt forskningsprojekt. Exempelvis kan ST-läkaren delta i datainsamling och göra en preliminär analys av en avgränsad datamängd, eller göra en sekundäranalys av redan insamlade eller publicerade data utifrån en ny frågeställning. Eventuella litteraturstudier ska vara systematiska, och genomföras i enlighet med befintliga guidelines, t ex PRISMA, för att läromålet ska kunna uppfyllas.

Handledare

SPF anser att handledaren för det vetenskapliga arbetet ansvarar för den vetenskapliga kvaliteten. Hen ska vara disputerad men måste inte vara specialist i psykiatri eller läkare. I sådant fall blir huvudhandledarens roll att bedöma om arbetet uppfyller målbeskrivningen för delmålet STa3. En forskarstuderande psykiater kan även stå för den praktiska handledningen. Då ska dennes disputerad handledare ansvara för den vetenskapliga kvaliteten.

Omfattning i tid

För att kunna genomföras med tillräckligt god kvalitet är det SPF:s bedömning att tiden som ägnas åt ett vetenskapligt arbete inom ramen av ST inte bör understiga 10 veckor.

Projektplan

Som grund för arbetet upprättar ST-läkaren tillsammans med handledaren en projektplan. Planen ska vara kortfattad (max 2 sidor) och innehålla bakgrund med några centrala referenser, frågeställning, metod, en etisk värdering, tidsplan och beskrivning av den kliniska relevansen. Ett förslag på mall för projektplan finns i slutet av detta dokument.

Kriterier för godkännande

Arbetet skall utmynna i ett skriftligt individuellt arbete utfört enligt vetenskapliga principer. Språket kan vara skrivet på engelska eller på svenska. Texten ska innehålla en sammanfattning (abstract) som motsvarar uppsatsens innehåll. I bakgrunden belyses forskningsområdet med hjälp av relevanta referenser, och centrala begrepp definieras. En tydlig frågeställning ska anges. Metodbeskrivningen ska vara utformad på ett sådant sätt att läsaren kan få full förståelse för vad som gjorts, och ska innefatta adekvat beskrivning av statistiska analyser samt beaktande av etiska aspekter. Resultatredovisningen är relevant i relation till arbetets frågeställning och utformas på ett välstrukturerat sätt. I diskussionsdelen ställs arbetet i relation till existerande forskningsläge. Diskussionen skall även innehålla en beskrivning av studiens begränsningar samt resultatens kliniska betydelse. Slutligen ska uppsatsen innehålla en komplett referenslista. Omfattningen styrs av projektets innehåll men 10-20 sidor inklusive tabeller, figurer och referenser kan anses vara rimligt.

Arbetet ska även redovisas muntligt, vilket exempelvis kan ske i form av ett seminarium på kliniken, alternativt förvaltning eller sjukhustillhörighet. Man bör *också* sträva efter att presentera de vetenskapliga arbetena i form av föredrag eller poster på exempelvis FoU-dagar, Svenska Psykiatrikongressen eller att publicera arbetet inom något forskningssammanhang. *Medicinska riksstämman*. En checklista för granskning finns i slutet av detta dokument.

Vem godkänner arbetet?

Det vetenskapliga arbetet bör granskas av en person med relevant vetenskaplig kompetens och att miniminivån bör vara medicinsk doktorsgrad. Till exempel kan denna granskning göras vid den muntliga redovisningen av det vetenskapliga arbetet, där den utvalda granskaren deltar.

Etik

Grundregeln är att samtliga arbeten som kan uppfattas som forskning ska etikprövas. Behovet av etisk prövning granskas av den disputerade handledaren som bedömer projektplanerna. Vid kliniska projekt är det ytterst verksamhetschefens ansvar att de vetenskapliga arbetena uppfyller gällande etiska krav. Svårigheten med etisk värdering underlättas om ST-läkarna i första hand söker upp redan existerande och etikprövade projekt hos aktiva forskarhandledare.

Identifiera handledare och projekt

ST-läkaren bör tidigt under sin utbildning aktivt söka handledare och påbörja projektet för att kunna underlätta att komma in i forskningsprojekt som kan leda till vidare forskningsmöjligheter. SPF rekommenderar att kliniken upprättar en förteckning över disputerade läkare och över tänkbara projekt och att denna aktualiseras av ST-studierektor. Vidare bör man sträva efter att öka kontaktytor mellan ST-läkare och forskare genom seminarier, forskningsdagar och journal clubs.

Mall för projektplanen – Vetenskapligt arbete under ST i psykiatri

Planen ska vara kortfattad (max 2 sidor) och innehålla bakgrund med 2-4 centrala referenser, frågeställning, metod, en etisk värdering, tidsplan och beskrivning av den kliniska relevansen.

Datum: _____

ST-läkare: _____

Ansvarig handledare för vetenskapligt arbete: _____

ST-huvudhandledare: _____

Projektets titel: _____

Bakgrund: _____

Vetenskaplig frågeställning: _____

Metod:

Etisk värdering:

Tidsplan: _____

Klinisk relevans: _____

Referenser:

Checklista för granskare (och ST-läkare samt handledare)

		*beakta att allt inte måste vara utmärkt för att arbetet ska godkännas, men bör beaktas i en sammanvägd bedömning.
Omfattning	10-20 sidor inkl text, tabeller, figurer, referenslista	
Uppsatsen	Abstract, Bakgrund, Metod, Resultat, Diskussion, Referenser	
Abstract	Motsvarar uppsatsens innehåll	
Bakgrund	Belyser forskningsområdet med hjälp av relevanta referenser	
	Centrala begrepp definieras	
	En tydlig frågeställning anges	
Metod	Ger läsaren förståelse för vad som gjorts	
	Statistiska analyser adekvat beskrivna	
	Etiska aspekter tillräckligt beaktade	
Resultat	Relevant beskrivning i relation till arbetets frågeställning	
	Välstrukturerad framställning	
Diskussion	Arbetet ställs i relation till existerande forskningsläge	
	Beskrivning av studiens begränsningar (och styrkor) finns	
	Beskrivning av resultatens kliniska betydelse finns	
Referenser	Påståenden är styrka med referenser när det behövs	
	Referenser används korrekt	
	Alla citerade källor återfinns i referenslistan	
Muntlig presentation	Seminarium på kliniken	
Ev extern presentation, muntlig el poster	FoU-dagar/Svenska Psykiatrikongressen /Medicinska riksstämman/Annan konferens	